

МУЗИЧНО-ТЕОРЕТИЧНА ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ РИТМІКИ І ХОРЕОГРАФІЇ НА ФАКУЛЬТЕТІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ

Kizim Viktoriya

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

Анотації:

У статті на основі аналізу науково-методичної літератури та системного аналізу передового досвіду сформовано проблематику музично-теоретичної підготовки студентів при вивченні дисципліни «Ритміка і хореографія» на факультеті фізичного виховання і спорту. Традиційна система навчання формує у студентів відтворювати практичні навички танцювальних кроків і не повною мірою сприяє якісному засвоєнню музично-теоретичних знань і особливо вмінь застосовувати ці знання в практичних ситуаціях. Тому виникає необхідність покращити організацію навчального процесу із застосуванням нових форм, методів і засобів, а також розробки раціональних прийомів викладання навчального матеріалу і контролю за його засвоєнням. Мета дослідження полягає в обґрунтуванні основних напрямків покращення якості музично-теоретичної підготовки студентів при вивченні танцювальних кроків, хореографії, ритмічних вправ за рахунок включення в навчальний процес нових форм музично-теоретичного навчання. Навчальна робота з дисципліни «Ритміка і хореографія» на факультетах фізичного виховання і спорту у вищих закладах освіти складається з таких основних форм занять: як лекції, методичні, практично-семінарські та самостійні заняття. У діяльності вищої школи провідну роль посідають лекційні заняття. Традиційне навчання було націлене на передачу студентам інформаційних знань з музичної грамоти, включаючи розділи: властивості музичного звуку, метр, такт, затакт, музичний розмір (2/4, 3/4, 4/4), диригування, темп, побудова музичного твору, запис танцювальних кроків, запис ритмічної гімнастики. Доведено, що середній бал музично-теоретичної готовності у хлопців і дівчат експериментальної групи ($p < 0,001$) вірогідно вищий порівнюючи з показниками середнього балу хлопців і дівчат контрольної групи. Розроблена модель музично-теоретичної підготовки з дисципліни «Ритміка і хореографія» майбутнього спеціаліста фізичної культури і спорту представляє собою систему форм, методів і засобів навчання, підібрану у відповідності з цілями і завданнями вищої педагогічної освіти, що забезпечує послідовне наближення навчально-пізнавальної діяльності, яка внаслідок цього приблизить рівень готовності випускників фізкультурно-педагогічних факультетів до модельної освітньо-кваліфікаційної характеристики спеціаліста.

Musical-theoretical training of students in study of rhythm and choreography at the Faculty of Physical Education and Sport

In the article on the basis of analysis of scientific-methodical literature and systematic analysis of best practices, the problems of the musical-theoretical training of students during the study of the discipline "Rhythms and Choreography" at the Faculty of Physical Education and Sports have been formed. The traditional system of teaching creates the students to recreate the practical skills of dance steps and does not fully contribute to the quality assimilation of musical theoretical knowledge and especially the ability to apply this knowledge in practical situations. Therefore, there is a need to improve the organization of the learning process with the use of new forms, methods and tools, as well as the development of rational teaching methods teaching material and control its mastery. The purpose of the study is to substantiate the main directions of improvement of the quality of musical and theoretical training of students in the study of dance steps, choreography, rhythmic exercises by incorporating new forms of musical and theoretical training into the learning process. Educational work on the discipline "Rhythm and Choreography" at the faculties of physical education and sports in higher educational institutions consists of the following basic forms of training: lectures, methodical, practical seminars and independent classes. In the activity of higher education, lectures take a leading role. Traditional learning was aimed at transferring students information knowledge on musical writing, including sections: musical sound properties, meter, beat, zact, musical size (2/4, 3/4, 4/4), conducting, tempo, constructing a musical composition, recording dance steps, recording rhythmic gymnastics. It is proved that the average score of musical-theoretical readiness in boys and girls in the experimental group ($p < 0.001$) is significantly higher compared to the average score of boys and girls in the control group. The developed model of musical-theoretical training in the discipline "Rhythm and Choreography" of the future specialist in physical culture and sports is a system of forms, methods and means of study, selected in accordance with the goals and objectives of higher pedagogical education, which ensures a consistent approximation of educational and cognitive activity, which As a result, the level of readiness of graduates of physical education and pedagogical departments to the modeling educational qualification characteristic of a specialist will increase.

Музыкально-теоретическая подготовка студентов при изучении ритмики и хореографии на факультете физического воспитания и спорта

В статье на основе анализа научно-методической литературы и системного анализа передового опыта сформирован проблематику музыкально-теоретической подготовки студентов при изучении дисциплины «Ритмика и хореография» на факультете физического воспитания и спорта. Традиционная система обучения формирует у студентов воспроизводить практические навыки танцевальных шагов и не в полной мере способствует качественному усвоению музыкально-теоретических знаний и особенно умений применять эти знания в практических ситуациях. Поэтому возникает необходимость улучшить организацию учебного процесса с применением новых форм, методов и средств, а также разработки рациональных приемов преподавания учебного материала и контроля за его усвоением. Цель исследования заключается в обосновании основных направлений улучшения качества музыкально-теоретической подготовки студентов при изучении танцевальных шагов, хореографии, ритмических упражнений за счет включения в учебный процесс новых форм музыкально-теоретического обучения. Учебная работа по дисциплине «Ритмика и хореография» на факультетах физического воспитания и спорта в высших учебных заведениях состоит из следующих основных форм занятий: как лекции, методические, практико-семинарские и самостоятельные занятия. В деятельности высшей школы ведущую роль занимают лекционные занятия. Традиционное обучение было нацелено на передачу студентам информационных знаний по музыкальной грамоте, включая разделы: свойства музыкального звука, метр, такт, затакт, музыкальный размер (2/4, 3/4, 4/4), дирижирование, темп, построение музыкального произведения, запись танцевальных шагов, запись ритмической гимнастики. Доказано, что средний балл музыкально-теоретической готовности в ребят экспериментальной группы ($p < 0,001$) достоверно выше по сравнению с показателями среднего балла ребят контрольной группы. Разработанная модель музыкально-теоретической подготовки по дисциплине «Ритмика и хореография» будущего специалиста физической культуры и спорта представляет собой систему форм, методов и средств обучения, подобранную в соответствии с целями и задачами высшего педагогического образования, обеспечивает последовательное приближение учебно-познавательной деятельности, вследствие этого приблизит уровень готовности выпускников физкультурно-педагогических факультетов к модельной образовательно-квалификационной характеристике специалиста.

Ключові слова:

музично-теоретична підготовка, студенти факультету фізичного виховання і спорту, комп'ютерне тестування.

musical theoretical training, students of the faculty of physical education and sports, computer testing.

музыкально-теоретическая подготовка, студенты факультета физического воспитания и спорта, компьютерное тестирование

Постановка проблеми. Сучасний стан розвитку вищої школи потребує застосування нових ефективних організаційних форм і методів проведення начального процесу, покликано розвивати у студентів якісний рівень усіх видів підготовки, в тому числі і теоретичної. Від студентів вимагається вміння швидко адаптуватися до різних умов майбутньої професійної діяльності, цілеспрямовано застосувати теоретичні знання, оперативно приймати рішення, здійснювати ефективну самостійну роботу.

У цьому зв'язку адаптація молодих фахівців до нових умов праці вимагає від них глибоких професійних знань, умінь, стійкої працездатності, фізичного здоров'я, які у своїй єдності сприяють високій продуктивності праці. Особливої уваги набула проблема корінних змін у системі фізичного виховання, а саме підвищення якості підготовки майбутніх фахівців галузі «Фізична культура і спорт». Підготовка майбутніх фахівців фізичної культури та спорту повинна бути спрямована не лише на озброєння глибокими теоретико-методичними, а саме музично-теоретичними знаннями, а й уміння кваліфіковано використовувати набуті, за період навчання, знання і практичні навички у своїй педагогічній діяльності.

Навчальний процес у педагогічних університетах на факультетах фізичного виховання і спорту при вивченні ритміки і хореографії не завжди орієнтований на активну діяльність студентів у процесі вивчення музично-теоретичного матеріалу. Традиційна система навчання формує у студентів відтворювати практичні навички танцювальних кроків і не повною мірою сприяє якісному засвоєнню музично-теоретичних знань і особливо умінь застосовувати ці знання в практичних ситуаціях. Тому виникає необхідність покращити організацію навчального процесу із застосуванням нових форм, методів і засобів, а також розробки раціональних прийомів викладання навчального матеріалу і контролю за його засвоєнням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз літературних джерел та практики свідчать про наявність досліджень, присвячених використанню музичного супроводу на заняттях у навчальному процесі ВНЗ та ЗОШ з фізичної культури та спорту (Т.Т. Роттерс, 2001; О.М. Лядська, 2010; Т.М.Кравчук, 2008; Ю.Г. Каджаспиров, 1998; В.М. Цветков, 2004). У науковій літературі пропонується широкий спектр використання на заняттях музичних творів, для вирішення завдань різних напрямків фізичного виховання, в тому числі в навчальному та тренувальному процесі для підвищення результативної діяльності вчителів, викладачів фізичного виховання, тренерів.

Аналіз сучасних навчальних планів факультетів фізичної культури показує, що серед спеціально-методичних дисциплін важливе місце займає викладання «Ритміки і хореографії», дисципліни, яка спрямована на виховання красоти та естетики рухів майбутніх педагогів, тренерів та підготовку їх до різних видів навчально-виховної роботи в різних навчальних закладах.

За останні роки зроблено значний внесок у удосконалення проведення занять з ритміки і хореографії: використання музики на заняттях для покращення психоемоційного стану студенток (Н.О. Хлус, 2017); особливості музично-ритмічної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури (Т.М. Кравчук, Н.М. Санжарова, 2008); дослідження рівня відчуття ритму у студентів на заняттях з ритміки хореографії (В.М. Кізім, 2014); вплив музики як засіб духовно-фізичного виховання школярів на уроках фізичної культури (Т.Т. Роттерс 2001), структура та зміст музики в системі підготовки вчителів фізичної культури (Д.В. Бермудес, 2007) та інші.

Автори єдині в думці, для покращення якості організації процесу фізичного виховання у навчальних закладах необхідно розробляти і впроваджувати нові експериментальні форми

теоретичного навчання для покращення якісної майбутньої професійної підготовки студентів.

Мета роботи. Мета нашої роботи обґрунтувати основні напрямки покращення якості музично-теоретичної підготовки студентів при вивченні танцювальних кроків, хореографії, ритмічних вправ за рахунок включення в навчальний процес нових форм музично-теоретичного навчання.

Методи дослідження. У роботі використовувались наступні методи досліджень: теоретичний аналіз і узагальнення даних науково-методичної літератури, метод експертних оцінок, статистичні методи обробки матеріалів на заняттях з ритміки і хореографії.

Дослідження відбувалося під час занять з дисципліни «Ритміка і хореографія» студентів факультету фізичного виховання і спорту Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. У педагогічному дослідженні взяли участь 64 юнаки та 19 дівчат віком від 17 до 19 років.

Результати дослідження та їх обговорення. Основою у музично-теоретичній підготовці студента є педагогічна спрямованість, яка виступає як аксіома системи підготовки до викладання фізичної культури в навчальних закладах. Змістовність музично-теоретичного матеріалу зводиться до пошуку забезпечення таких теоретичних навчальних програм, які б впливали і давали найкращий ефект впливових дій як:

- оволодіння студентами спеціальними музично-теоретичними знаннями, уміннями, навичками з ритміки і хореографії, включаючи засоби, методи, які б дозволили забезпечити самостійно проведення занять з музичним супроводом;
- логічне викладання розділу ритму, музичного ритму, хореографічного тренажу на теоретичному рівні, яка доводить практичну можливість пізнавального інтересу до занять з включенням танцювальних кроків, хореографічного екзерсису під музичний супровід;
- забезпечення студента знаннями про музично-теоретичну, методичну, хореографічну, технічну (танцювальну) й фізичну підготовленість.

Навчальна робота з дисципліни «Ритміка і хореографія» на факультетах фізичного виховання і спорту у вищих закладах освіти складається з таких основних форм занять: як лекції, методичні, практично-семінарські та самостійні заняття.

У діяльності вищої школи провідну роль посідають лекційні заняття. Традиційне навчання було націлено на передачу студентам інформаційних знань з музичної грамоти, включаючи розділи: властивості музичного звуку, метр, такт, затакт, музичний розмір (2/4, 3/4, 4/4), диригування, темп, побудова музичного твору, запис танцювальних кроків, запис ритмічної гімнастики.

Експериментальна програма була задіяна для студентів 1-го курсу факультету фізичного виховання і спорту зі спеціальностей «Фізичне виховання», «Спорт», «Здоров'я людини». Суттєвим моментом під час розробки експериментальної програми методики викладання і навчання, було визначення методів читання лекцій. У відповідності з навчальною експериментальною програмою були використані три методи читання лекцій:

- інформаційний (при передачі знань з теорії музики);
- пояснювально-інформаційний (при передачі знань теоретико - методичного типу, включаючи алгоритм вивчення танцювальних кроків хореографії, ритмічної гімнастики під музичний супровід;
- проблемний (при передачі знань, які мають в основі рішення проблемних ситуацій).

Основною формою музично-теоретичних знань є лекція. Але недоліком лекції є відсутність зворотного зв'язку студента з викладачем. Не знижуючи ролі лекції основна частина навчального навантаження приходить на методично-семінарські, практичні і самостійні види робіт. Практична реалізація музично-теоретичної підготовки студентів на заняттях здійснювалася тесовими завданнями за допомогою комп'ютерної техніки. Кожний варіант розділів включав десять контрольних запитань і на кожне запитання три відповіді,

одна з яких є правильна. Процедура з використанням комп'ютера, дозволяла вести постійний контроль за процесом засвоєння навчального матеріалу.

Також крім тестових завдань нами розроблені і впроваджені картки експрес-аналізу, до складу яких включені розділи з методики вивчення хореографічних вправ, ритмічних видів, та танцювальних кроків. Паралельно застосовувалось перегляд і аналіз відео занять, які дають можливість побачити нові напрямки в методиці викладання, пошук творчого підходу до підбору засобів і методів навчання танцювальним крокам, ритмічним вправам, хореографії.

Показники, що характеризують рівень музично-теоретичної готовності майбутніх спеціалістів фізичної культури і спорту до виконання основних компонентів з теорії музики, теоретично-практичних дій навчання ритмічної гімнастики, танцювальних кроків експериментальної і контрольної груп наведені у табл.1.

Таблиця 1

Показники ($\bar{X} \pm S$) музично-теоретичної підготовленості юнаків контрольної та експериментальної груп після експерименту, бали

№ п/п	Зміст музично-теоретичного матеріалу	групи	Факультет фізичного виховання і спорту (юнаки)			Факультет фізичного виховання і спорту (дівчата)		
			Кінцеві $\bar{x} \pm S$	$\Delta x - \Delta x$ ($\bar{x}_{\text{ег}} - \bar{x}_{\text{кг}}$) (%)	t (p)	Кінцеві $\bar{x} \pm S$	$\Delta x - \Delta x$ ($\bar{x}_{\text{ег}} - \bar{x}_{\text{кг}}$) (%)	t (p)
1.	Властивості музичного звуку	КГ	2,92±0,08	1,25 (29,9%)	12,5 (<0,001)	3,4±0,11	1,0 (22,7%)	5,38 (<0,001)
		ЕГ	4,17±0,06			4,4±0,15		
2.	Метр	КГ	3,13±0,11	0,93 (22,9%)	6,55 (<0,001)	3,3±0,11	0,83 (20,1%)	4,46 (<0,01)
		ЕГ	4,06±0,09			4,13±0,15		
3.	Такт, затакт	КГ	2,84±0,07	1,16 (29,0%)	12,61 (<0,001)	3,6±0,22	0,6 (14,29%)	2,26 (<0,05)
		ЕГ	4,0±0,06			4,2±0,15		
4.	Музичний розмір, диригування	КГ	3,0±0,07	1,02 (25,4%)	11,09 (<0,001)	3,3±0,11	1,1 (25%)	8,09 (<0,001)
		ЕГ	4,02±0,06			4,4±0,08		
5.	Темп	КГ	2,82±0,07	1,18 (29,5%)	10,35 (<0,001)	3,0±0,22	1,13 (27,36%)	4,25 (<0,01)
		ЕГ	4,0±0,09			4,13±0,15		
6.	Побудова музичного твору	КГ	2,95±0,07	1,08 (26,8%)	11,74 (<0,001)	3,2±0,22	1,2 (27,27%)	5,13 (<0,001)
		ЕГ	4,03±0,06			4,4±0,08		
7.	Запис танцювальних кроків	КГ	3,0±0,11	1,07 (26,3%)	8,56 (<0,001)	2,9±0,22	1,37 (32,08%)	5,15 (<0,001)
		ЕГ	4,07±0,06			4,27±0,15		
8.	Запис ритмічної гімнастики	КГ	2,92±0,11	1,08 (27,0%)	8,64 (<0,001)	3,0±0,22	1,47 (32,88%)	6,28 (<0,001)
		ЕГ	4,0±0,06			4,47±0,08		

Результати показують, що за всіма компонентами музично-теоретичної готовності студенти експериментальної групи мають вірогідні вищі показники, ніж контрольної. Ці результати можна пояснити таким чином.

По - перше у процесі вивчення теорії музики, розділів властивості музичного звуку (тривалості), метр музики (музичні розміри 2/4, 3/4, 4/4), розподіл музичних творів на такти (такт, затакт), складання комплексу ритмічної гімнастики і його запис в конспекті уроку, визначення побудови музичного твору широко використовувалися активні методи навчання, міні диктанти з теорії музики, ритмічні ігри, проблемні ситуації, які сприяли набуттю спеціальних конкретних професійних знань, умінь та навичок. По – друге, практично всі завдання, які використовувалися під час впровадження експериментальної програми

формували позитивне мотиваційне ставлення студентів до майбутньої діяльності в сфері фізичної культури і спорту. Емоційний стан студентів експериментальної групи дало можливість творчої співпраці, атмосфери співдружності значно посилили бажання студентів використовувати музичний супровід під час тренувальних занять, а також під час педагогічної практики в загальноосвітніх школах.

Найбільша вірогідна різниця між показниками до і після експерименту спостерігається у хлопців експериментальної групи за такими розділами. За рангом вищий показник змістового матеріалу мають – «музичний розмір, диригування», зокрема результативність показників збільшилась на 1,46 бали (і складає 36,32 %). Другим за рангом «запис ритмічної гімнастики», збільшення відбулося на 1,73 бали (43,25%). Третій показник за рангом є – «запис танцювальних кроків» показник який збільшився на 1,66 бала і в відсотках на (40,8%). Це можна пояснити тим, що у процесі навчання студентами експериментальної групи широко використовувалися активні форми навчання, проблемні ситуації, навчальні завдання. Четвертим показником, якій відображає темпову характеристику музичних творів, результати покращились на 1,56 бала в відсотках (16,59%).

У процесі аналізу показників експериментальної групи п'ятим і шостим результатом визначилися такі розділи «побудова музичного твору» та «такт, затакт» відповідно збільшення відбулося на 1,34 бала (33,25%) та 1,3 бала (32,5%). І змістові теоретично-музичного матеріалу «властивості музичного звуку» та «метр» також мають покращення в балах відповідно 1,28 та 1,54 і в відсотках 30,69% та 37,93%. Отже, як бачимо всі показники змісту музично-теоретичного матеріалу в експериментальній групі юнаків виявили велику вірогідність, яка коливається від $t = 20,59$ до $t = 12,79$ ($< 0,01$).

Слід зазначити, нами було виявлено низку покращення показників у хлопців контрольної групи. Найбільша різниця між початковими і кінцевими результатами в балах виявлена з тем: музичний «метр», що складає 0,63 бали (20,12%), «запис танцювальних кроків» - 0,58 бала (19,35%), «запис ритмічної гімнастики» - 0,55 бала (18,8%), «музичний розмір, диригування» – 0,53 бали (17,7%), «побудова музичного твору» – 0,5 бала (16,94%). Три змістові музично-теоретичні розділи, які мають збільшення починаючи з 0,45 балів – «такт, затакт» (15,85%), «темпо» покращився на 0,4 бали (14,18%), «властивості музичного звуку» на 0,27 бала (9,24%).

Слід зазначити, нами було виявлено низку покращення показників у хлопців контрольної групи. Найбільша різниця між початковими і кінцевими результатами в балах виявлена з тем: музичний «метр», що складає 0,63 бали (20,12%), «запис танцювальних кроків» - 0,58 бала (19,35%), «запис ритмічної гімнастики» - 0,55 бала (18,8%), «музичний розмір, диригування» – 0,53 бали (17,7%), «побудова музичного твору» – 0,5 бала (16,94%). Три змістові музично-теоретичні розділи, які мають збільшення починаючи з 0,45 балів – «такт, затакт» (15,85%), «темпо» покращився на 0,4 бали (14,18%), «властивості музичного звуку» на 0,27 бала (9,24%).

У дівчат експериментальної групи найкращі показники з музично-теоретичних розділів визначились наступним чином. Першим за рейтингом «запис ритмічної гімнастики» показник покращився на 1,67 бала (37,36%), другим за рейтингом визначились чотири змістові розділи - «побудова музичного твору», «музичний розмір, диригування», «темпо», «запис танцювальних кроків» в яких покращення відбулось на 1,4 бали. З розділу «властивості музичного звуку» різниця після експерименту склала – 1,13 бала (25,68%). І менше одного бала виявлено з розділів «такт, затакт» - на 0,87 бала та «метр» - на 0,83 бала в відсотках дорівнює відповідно – 20,71% та 20,09%.

У дівчат контрольної групи найбільша різниця в балах між показниками до і після експерименту виявлена з розділу «побудова музичного твору», що складає 0,3 бала (9,38%), другим за рангом є – «такт, затакт» та «музичний розмір, диригування» різниця складає 0,2

бала (5,56%) і всі наступні розділи склали різницю в 0,1 бал де відсотки варіюються від 3,33% до 2,94%.

Отже, середній бал музично-теоретичної готовності студентів з дисципліни «Ритміка і хореографія» вірогідно вищий у хлопців і дівчат експериментальної групи ($p < 0,001$) порівнюючи з показниками хлопців і дівчат контрольної групи.

Розроблена модель музично-теоретичної підготовки з дисципліни «Ритміка і хореографія» майбутнього спеціаліста фізичної культури і спорту представляє собою систему форм, методів і засобів навчання, підібрану у відповідності з цілями і завданнями вищої педагогічної освіти, що забезпечує послідовне наближення навчально-пізнавальної діяльності, яка внаслідок цього приблизить рівень готовності випускників фізкультурно-педагогічних факультетів до модельної освітньо-кваліфікаційної характеристики спеціаліста.

Висновки. 1. Використання різних форм дозволяє викладачу виділити моменти, на які слід звернути особливу увагу при проведенні різних форм занять і допомагає студенту більш серйозно підготуватися до занять.

2. Використання тестів за рівнем складності дозволяє з'ясувати знання і вміння студентів у засвоєнні музично-теоретичного матеріалу на лекційних і практичних заняттях.

3. Аналіз успішності знань студентів при використанні нетрадиційних методів викладання свідчить про підвищення музично-теоретичної підготовки з дисципліни «Ритміка і хореографія».

Список літературних джерел:

References:

1. Бермудес Д.В. Музична ритміка і хореографія в системі підготовки вчителя фізичної культури. Актуальні проблеми фізичного виховання та спорту на сучасному етапі: матеріали наук. конференції, 17-18 травня 2007 р. Чернівці: ЧДПУ ім. Т.Г.Шевченка, 2007. №44. С.131-133.
2. Каджаспиров Ю. Г. Функциональная музыка в подготовке спортсменов. М.: Физкультура и спорт, 1987. 64 с.
3. Кізім В.М. Дослідження рівня відчуття ритму у студентів інституту фізичного виховання і спорту. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова Серія №15. «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури. Фізична культура і спорт». Зб. наукових праць /За ред. Г.М. Арзютова. К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2014. Вип. 3(44)14 С. 317-321.
4. Лядська О.М. Застосування комп'ютерної програми «Fitball training» для удосконалення організації фізкультурно-оздоровчих занять з жінками першого зрілого віку із застосуванням футболу. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. 2010. №12. С. 76-79.
5. Роттерс Т.Т. Музыкально-ритмическое воспитание и художественная гимнастика: Учеб. пособие для учащихся педагогических училищ. М.: Просвещение, 1989. 175с.
6. Роттерс Т.Т. Теорія та методика розвитку особистості школяра на заняттях із ритміки в загальноосвітній школі. Луганськ: Альмаматер, 2001. 279 с.
7. Роттерс Т.Т. Музыка на уроці фізичної культури як засіб духовно-фізичного виховання школярів. Молода спортивна наука України: зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. 2005. Вип.9, Т. 3. С. 269-271
8. Стеценко Ю.Н, Николаев А.Н. Актуальные вопросы разработки активных методов обучения студентов. В сб. теоретико-методические основы совершенствования учебно-воспитательного процесса в институтах и техникумах физической культуры. Волгоград, 1999. С. 302-305.
9. Чернищенко Т.М., Кізім В.М. Словник визначень основних музичних, танцювальних і хореографічних термінів та понять з дисципліни «ритміки і хореографія»

1. Bermudez D.V. (2007). Musical rhythm and choreography in the system of teacher training of physical culture. Actual problems of physical education and sports at the present stage: proceedings of the Conference, May 17-18, Chernihiv: T. Shevchenko ChSPU. №44. P.131-133.
2. Kadzhaspіrov Y.G. (1987). Functional music in the preparation of athletes. Moscow: Physical Culture and Sport, 64 p.
3. Kizim V.M. (2014). Studying the level of sensation of rhythm at the students of the Institute of Physical Education and Sports. Scientific journal of the M.P. Drahomanov National Pedagogical University. Series №15. "Scientific-pedagogical problems of physical culture. Physical culture and sports". Coll. of scientific works / Ed. H.M. Arziutov. K.: Journal of the M.P. Drahomanova NPU. Issue 3 (44) 14. P. 317-321.
4. Lyadskaya O.M. (2010). The use of the computer program "Fitball training" to improve the organization of physical education and fitness classes with women of the first mature age with the use of football. Pedagogy, psychology and medical and biological problems of physical education and sports. №12. Pp. 76-79.
5. Rotters T.T. (1989). Musical-rhythmic upbringing and artistic gymnastics: Textbook. a handbook for pupils of pedagogical schools. Moscow: Enlightenment. 175 p.
6. Rotters T.T. (2001). Theory and methods of development of the student's personality in rhythmic lessons at a general secondary school. Lugansk: Almamater, 279 p.
7. Rotters T.T. (2005). Music at the lesson of physical culture as a means of spiritual and physical education of schoolchildren. Young sports science of Ukraine: Sb. sciences etc. from the branch of phys. culture and sports. Iss.9, Vol. 3 Pp. 269-271.
8. Stetsenko Yu.N., Nikolayev A.N. (1999). Actual questions of development of active methods of teaching students. In sat theoretical and methodological foundations for improving the educational process in institutes and technical schools of physical culture. Volgograd, Pp. 302-305.
9. Chernyshenko T.M., Kizim V.M. (2015). Dictionary of definitions of the main musical, dance and choreographic

(для студентів денної та заочної форм навчання інституту фізичного виховання і спорту педагогічних університетів) Вінниця. Планер, 2015р. 64с.

10. Цветков В.Н., Шапошникова В.И. Музыка как фактор повышения эффективности занятий спортом. Физическое культура: воспитание, образование, тренировка. 2004. №5. С.62-63.

terms and concepts from the discipline "Rhythms and Choreography" (for students of full-time and part-time students at the Institute of Physical Education and Sports of Pedagogical Universities). Vinnytsia. Glider. 64p.

10. Tsvetkov V.N., Shaposhnikova V.I. (2004). Music as a factor in improving the efficiency of sports. Physical culture: upbringing, education, training. №5. Pp. 62-63.

DOI:

Відомості про авторів:

Кізім В.М.; orcid.org/0000-0002-8482-9320; kvn2403@gmail.com; Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського, вул. Острозького, 32, Вінниця, 21000, Україна.